

Małgorzata Wawrowska
(Warszawa)

MATERIAŁY TADEUSZA CIEŚLAKA
(1917 – 1985)
(III-268)

Tadeusz Wiktor Cieślak urodził się 14 października 1917 roku w Wanne – Eickel w Westfalii dokąd wyemigrował w poszukiwaniu pracy jego ojciec Stanisław z całą rodziną. W 1920 roku Cieślakowie powrócili do Polski i osiedlili się w Toruniu. Tam ojciec pracował jako urzędnik miejski aż do swej śmierci w 1927 roku.

Mimo wyjątkowo ciężkiej po śmierci ojca sytuacji materialnej Tadeusz Cieślak w 1927 roku rozpoczął naukę w państwowym gimnazjum im. Mikołaja Kopernika które ukończył w 1935 roku otrzymując świadectwo dojrzałości. Jesienią tego roku rozpoczął Studia na Wydziale Prawa w Poznaniu uczęszczając równocześnie na wykłady z historii i socjologii. Bardzo złe warunki materialne zmusiły go do podejmowania pracy zarobkowej, dlatego też w latach 1938/1939 pracował w Polskim Związku Zachodnim.

Z początkiem wojny wrócił do Torunia. Tam też 21 marca 1940 r. został przez hitlerowców aresztowany za czynny udział w ruchu oporu i osadzony w obozie koncentracyjnym w Oranienburg – Sachsenhausen, z którego wyszedł w maju 1945 r. Po powrocie do Torunia i po ukończeniu studiów prawniczych w Poznaniu rozpoczął pracę na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika początkowo jako starszy asystent, potem adiunkt i wykładowca przy Katedrze Powszechnej Historii Państwa i Prawa.

21 kwietnia 1947 r. Tadeusz Cieślak uzyskał stopień doktora praw na podstawie pracy pt.: *Bismarkowska ustawa antysocjalistyczna z dnia 21.10.1878 r.* W tym samym roku zawarł związek małżeński z Wandą Aleksandrą Gilenia.

Z powodu zawieszenia naboru studentów na Wydział Prawa UMK w Toruniu w 1951 r. Tadeusz Cieślak został przeniesiony do Łodzi, gdzie do 1954 r. kierował jako zastępca profesora katedrą powszechnej historii państwa i prawa Uniwersytetu Łódzkiego. W związku z problemami mieszkaniowymi w Łodzi przeniósł się do Warszawy i w latach 1954 – 1961 był profesorem w Szkole Głównej Służby Zagranicznej Ministerstwa Spraw Zagranicznych (SGSZ), a przez 7 lat pełnił funkcję rektora tej szkoły. Równocześnie prowadził wykłady w Wojskowej Akademii Policyjnej (1958 – 1963).

W 1955 r. otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego.

Po likwidacji SGSZ Tadeusz Cieślak na krótko objął funkcję Dyrektora Departamentu Archiwalnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

W 1961 r. związał się z Polską Akademią Nauk (PAN) gdzie w Wydziale I Nauk Społecznych był samodzielnym pracownikiem naukowym. W latach 1963 – 1972 piastował stanowisko zastępcy sekretarza Wydziału I równolegle kierując pracami Zakładu Stosunków Polsko – Radzieckich Polskiej Akademii Nauk.

W 1965 r. otrzymał nominację na profesora zwyczajnego.

W 1972 r. ponownie przeniósł się do Ministerstwa Spraw Zagranicznych (MSZ) i ponad 2 lata kierował Instytutem Kultury Polskiej w Londynie.

Po powrocie do kraju przeszedł już na stałe do Instytutu Historii PAN, gdzie poświęcił się całkowicie pracy naukowo – badawczej. W 1977 roku na podstawie pracy *Polska – Skandynawia w XIX i XX wieku* otrzymał stopień doktora habilitowanego.

Dorobek naukowy profesora Cieślaka liczy ponad 600 pozycji w tym monografie, artykuły i rozprawy naukowe, recenzje, wydawnictwa źródłowe i artykuły popularnonaukowe. Jego zainteresowania oscylowały przede wszystkim wokół historii Pomorza Gdańskiego, Warmii i Mazur XIX i XX w. i stosunków polsko – niemieckich na tych terenach, historii prasy polskiej wydawanej na ziemiach zaboru pruskiego i Skandynawii.

Z najważniejszych jego prac można wymienić następujące: *Przeciw przemocy Pruskiej* (1954), *Dwa projekty kodeksu cywilnego BGB* (1955), *Prasa polska na Mazurach i Warmii 1917 – 1939* (1966), *Prasa Pomorza Wschodniego w XIX i XX wieku* (1966), *Sylwetki warmińskie i kaszubskie* (1967), *Szwecja. Z dziejów XIX i XX wieku* (1969), „*Oranienburg – Sansenchauzen: hitlerowskie obozy koncentracyjne*” (1972), *Polska – Skandynawia w XIX i XX wieku* (1973), *Zarys historii najnowszej krajów skandynawskich* (1978), *Historia Finlandii* (1983).

Profesor Tadeusz Cieślak współpracował z wieloma instytutami i towarzystwami naukowymi m.in. z: Instytutem Bałtyckim, Zakładem Słowianoznawstwa PAN (był przewodniczącym Rady Naukowej), Białostockim Towarzystwem Naukowym (był jego przewodniczącym), Towarzystwem Przyjaźni Polsko – Austriackiej. W latach 1945 – 1948 był członkiem Polskiej Partii Robotniczej, potem członkiem Polskiej Zjednoczonej partii Robotniczej (PZPR).

W drugiej połowie lat 70 Tadeusz Cieślak był członkiem Rady Naczelnej Związku Bojowników o Wolność i Demokrację (ZBOWiD) i Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce.

Był też członkiem komitetów redakcyjnych licznych czasopism m.in. „Wojskowego Przeglądu Historycznego” i „Zapiski Towarzystwa Naukowego Toruńskiego”, „Archeionu”, „Studiów nad historią państwa i prawa”.

Za całokształt pracy naukowej, organizacyjnej i działalność społeczno – polityczna uhonorowany został wieloma odznaczeniami w tym: Krzyżem Oficerskim i Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Oświęcimskim, Bułgarskim Złotym Krzyżem Cyryla i Metodego, Złotą Odznaką ZNP, odznaką za zasługi ZBOWiD, Złotą Odznaką Zasłużonego Działacza Kultury i innymi.

Tadeusz Cieślak zmarł 18 listopada 1985 r. w Warszawie i został pochowany na Cmentarzu Komunalnym (d. Wojskowy) na Powązkach.

Materiały Tadeusza Cieślaka wpłynęły do Archiwum PAN w dwóch partiach. W 1986 r. część spuścizny zakupiono od jego żony Wandy Aleksandry Cieślakowej. Drugą część pani Cieślakowa przekazała w darze w 1992 r. Łączny rozmiar spuścizny wynosi 1,78 mb.

Materiały Tadeusza Cieślaka zostały uporządkowane i zinwentaryzowane przez Małgorzatę Wawrowską w 1992 r. Spuściznę podzielono na 6 zasadniczych grup zgodnie z metodami przyjętymi w Archiwum Polskiej Akademii Nauk.

Grupa I zawierająca materiały twórczości naukowej składa się z 6 podgrup które obejmują: A - Prace i artykuły, B - Publikacje źródłowe, C - Odczyty, D - Recenzje prac obcych, E - Wspomnienia rocznicowe, F - Materiały warsztatowe. W podgrupie A – Prace i artykuły ze względu na to że większość prac jest pozbawiona dat powstania lub opublikowania, a w wielu przypadkach podobna tematyka uniemożliwiła ich identyfikację z bibliografią prac T. Cieślaka znajdujące się w spuściznie przyjęto układ rzeczowo – tematyczny, w każdym temacie na pierwszym miejscu podano prace, potem artykuły, a w jednostkach zbiorczych zawierających drobne artykuły, przeważnie prace drukowane - układ chronologiczny.

Wśród dzieł uwagę zwraca niepublikowana praca dotycząca działalności Bogusława X na Pomorzu. Podgrupy B – publikacje źródłowe, C – odczyty, E – wspomnienia rocznicowe są bardzo skąpe i zawierają pojedyncze prace. W podgrupie D – recenzje prac obcych zastosowano układ chronologiczny. W Podgrupie F – materiały warsztatowe zostały zgrupowane tematycznie z zastosowaniem w miarę możliwości podobnego układu tematów co prace i artykuły z podgrupy A. Szczególną uwagę trzeba zwrócić na liczące po kilkaset i kilka tysięcy kart kartoteki sporządzone przez Tadeusza Cieślaka m.in. do historii Pomorza, Skandynawii, stosunków polsko – brytyjskich, hitleryzmu a także na bogate odpisy dokumentów (opinie biegłych, akty oskarżenia, wyroki) z procesów zbrodniarzy

hitlerowskich. Grupa II – materiały działalności twórcy spuścizny została podzielona na trzy podgrupy A – działalność organizacyjno – naukową, B – działalność dydaktyczną, C – społeczno – polityczną. Materiały tej grupy nie są zbyt obfite i sygnalizują jedynie kontakty z Białoruskim Towarzystwem Naukowym, Towarzystwem Przyjaźni Polsko – Austriackiej, Komisji Polsko – bułgarskiej i ZBOWiD.

Grupa III – materiały biograficzne zawiera m.in. życiorys i obszerną bibliografię prac T. Cieślaka, dokumenty dotyczące uzyskania stopni naukowych i zajmowanych stanowisk, dokumenty z pobytu w obozie w Sachsenhausen w postaci mikrofilmu (wyłączone do Działu Mikrofilmów). T. Cieślak z powodu posiadania często spotykanego nazwiska miał kłopoty wynikające z nieporozumień mylenia go z innymi osobami, a nawet świadomego podszywania się pod jego nazwisko. Dokumentacje w tej sprawie zawiera j.a. 74.

W grupie IV – znalazła się korespondencja wychodząca, licząca zaledwie kilka listów i bardziej obfita korespondencja wpływająca, a także zaproszenia i wizytówki. Korespondencja ta ma charakter badawczy i w większości przedstawia poszukiwania materiałów potrzebnych T. Cieślakowi w pracy naukowej. Została ułożona alfabetycznie.

W grupie V – materiały o twórcy spuścizny znajdują się wspomnienia pośmiertne o autorze spuścizny oraz recenzje jego prac ułożone alfabetycznie według nazwisk autorów.

Ostatnia grupa VI – zawiera prace obce, często z dedykacją dla T. Cieślaka. Prace te ułożono alfabetycznie, a w obrębie prac jednego autora – chronologicznie.

12 mikrofilmów znajdujących się w spuściznie zawierających m.in. materiały warsztatowe, osobiste, prace obce, wyłączono i przekazano do Działu Mikrofilmów. Są to mikrofilmy – negatywy robocze kwerendowe przechowywane łącznie z pozytywami. Ze spuścizny wybrakowano materiały warsztatowe będące trzecimi egzemplarzami kopii.

Spuścizna Tadeusza Cieślaka w Archiwum PAN otrzymała sygnaturę III – 268. Inwentarz obejmuje 80 jednostek archiwalnych i 11 aneksów.

Źródła i bibliografia

1. *Materiały Tadeusza Cieślaka* Archiwum PAN, sygn. III-268, j.74
2. Dokumenty rodzinne w posiadaniu żony Wandy Cieślakowej.
3. Batowski H., *Tadeusz Cieślak (1917 – 1985)* „Studia z dziejów ZSRR i Europy Środkowej”, k.22
4. Potocki S., *Pamięci Tadeusza Cieślaka* „Komunikaty Instytutu Bałtyckiego” 1984 / 1985, z. 36 / 37
5. Komanow A., *In Memoriam – Prof. dr. hab. Tadeusz Cieślak* „Rocznik Gdański” 1988, t.48, z.2
6. Zdrójkowski Z., *Tadeusz Cieślak (1917 – 1985)* „Zapiski Historyczne” 1988, t.54, z.1-2
7. L. G., *Prof. dr. hab. Tadeusz Cieślak 1917 – 1985* „Wojskowy Przegląd Historyczny” 1986, k.31

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

I.	Materiały twórczości naukowej	1 - 68
	A. Prace i artykuły	1 - 20
	B. Publikacje	21
	C. Odczyty	22
	D. Recenzje	23
	E. Wspomnienia rocznicowe	24
	F. Materiały warsztatowe	25 – 68
II.	Materiały działalności organizacyjno-naukowej, Dydaktycznej i społeczno-politycznej	69 – 73

	A. Działalność organizacyjno - naukowa	69 – 71
	B. Działalność dydaktyczna	72
	C. Działalność społeczno – polityczna	73
III.	Materiały biograficzne	74 – 75
IV.	Korespondencja	76 – 77
	A. Wychodząca	76
	B. Wpływająca	77
V.	Materiały o twórcy zespołu	78
VI.	Materiały osób obcych	79 – 80
	Aneksy	1 - 11

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

A. Prace i artykuły

1. *Historia Pomorza Gdańskiego XIX w.*
Praca, ideologia i kultura
B.d., masz., l., k.119
2. *Prądy społeczne i polityczne na Pomorzu Wschodnim w XIX w.*
B.d., masz., l., k.100
3. *Problemy społeczne i polityczne ziem pomorskich na przełomie XIX i XX w.*
B.d., rkp., masz., l., k.129
4. *Sprawa gdańska w pracach Pruskiej Komisji Kolonizacyjnej*
Praca
B.d., rkp., l., k.30
5. *Zagadnienia przełomu feudalizmu na Pomorzu Zachodnim*
Fragmenty pracy o działalności prawodawczej Bogusława X
B.d., rkp., l., k.115
6. *Zarys dziejów ziem pomorskich w XX w.*
Fragmenty pracy
B.d., rkp., masz., l., k.95
7. *Instrukcje sąsiedzkiej samopomocy chłopskiej na Pomorzu Gdańskim w XVII w.*
Praca, fragmenty
B.d., rkp., masz., l., k.40
8. *Konspekt dziejów Pomorza wschodniego w XIX i XX wieku*
2 egz.
B.d., masz., l., k.23
9. *Die Kschuben als soziales und politisches Problem am Ende des 19 und Anfang des 20 Jahrhunderts*
Elementy współpracy polsko – niemieckiej na Pomorzu Gdańskim w okresie zaboru Pruskiego
Junkierstwo Pomorza Zachodniego
Artykuł i fragmenty
1978, b.d., rkp., druk., j. niem., pol., l., sz., k.11

Druk poz. 1, „Letopis”, 1978, nr 25

10. *Dzieje unifikacji prawa cywilnego w Niemczech Hohenzollenderskich*
Fragmenty prac
B.d., rkp., l., k.97
11. *Kariera gauleitera Alberta Forstera*
Fragmenty pracy
B.d., rkp., masz., l., k.127
12. *Kariera trzech gauleiterów: E. Kocha, A. Forestera, A. Greisera*
Fragmenty pracy, wstęp + 2 pierwsze rozdziały
B.d., rkp., masz., l., k.53
13. *Hitleryzm*
Drobne artykuły
1964 – 1976, b.d., masz., druk, l., sz., k.35, zob. aneks 1
14. *Rola polskiej prasy na Pomorzu w II poł. XIX i początkach XX wieku*
Zarys historii prasy polskiej zaboru pruskiego
Z dziejów mazurskiego czasopiśmiennictwa ludowego
Artykuły
Po 1964, b.d., rkp., masz., l., k.133
15. „*Pielgrzym*”
„*Gazeta Toruńska*” (1867 – 1921)
„*Szkółka niedzielna*”
„*Czasopismo polsko – szwedzkie*”
Pismo polskich robotników w Westfalii „Wiarus Polski” 1890 – 1923,
Artykuły
Po 1950, 1970 – 1972, b.d., druk, masz., l., sz., k.81
Druk, poz. 4 „*Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego*”, 1970, t. 9, nr 1
Poz. 5 „*Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego*” 1972, t.11, n.2
16. *Balkańskie plany Wilsona Churchilla*
Bulgaria w centrum uwagi Europy w 1878 r.
Problemy państwa bułgarskiego w XIX w.
Współdziałanie Słowian z ludami słowiańskimi germańskimi w XIX i XX w.
Artykuły
1981, b.d., rkp., masz., druk, l., sz., k.50
17. *Kwestia Bałtycka XX w.*
Rywalizacja mocarstw w rejonie Bałkanów w drugiej połowie XIX w i początkach XX w.
Konspekt i fragmenty pracy
B.d., rkp., masz., l., k.33
18. *20 – lecie międzywojenne*
Artykuły
1968 – 1980, b.d., rkp., masz., druk, l., k.25, zob. aneks 2

19. Rozwój nauki polskiej
Artykuły
1956 – 1980, b.d., rkp., masz., druk, l., k.27, zob. aneks 3

20. Przedwojenne problemy społeczne Mazurskiej Partii Ludowej
Artykuły
1958 – 1982, rkp., masz., druk, l., sz., k.72, zob. aneks 4

B. Publikacje źródłowe

21. *Wielkierz miejski Aleksandra Gibsone'a dla dóbr wejherowskich i rzucewskich z roku 1783*

Wydawnictwo źródłowe
1960, druk, j. niem., pol., sz., k.44

C. Odczyty

22. *Zmiany układu sił na Bałtyku na przełomie XIX i XX wieku*
Plan odczytu
B.d., rkp., l., k.6

D. Recenzje

23. Recenzje prac obcych
1954 -1983, rkp., masz., druk, l., sz., k.47, zob. aneks 5

E. Wspomnienia rocznicowe

24. *Inspiracje profesora Józefa Skrzypka*
Artykuł w *Wspomnieniu o Józefie Skrzypku*
1977, druk, sz., k.20
Druk: „Kwartalnik Historii Prasy Polskiej”, 1977, t.16, nr 2

F. Materiały warsztatowe

25. Zagadnienie przełomu feudalizmu na Pomorzu Zachodnim (działalność prawodawcza Bogusława X)

Bibliografia
B.d., rkp., j. niem., pol., l., sz., k.65

26. Zagadnienia przełomu feudalizmu na Pomorzu Zachodnim
Wypisy z literatury i notatki
B.d., rkp., j. niem., pol., l., k.240

27. Zagadnienia przełomu feudalizmu na Pomorzu Zachodnim
Fragmenty
B.d., rkp., j. niem., pol., l., k.241 – 424

28. Literatura dotycząca Pomorza XIX – XX wiecznego
Kartoteka wypisów
Pudło, k.1652

29. Jw.
Kartoteka wypisów
Pudło, k.1697

30. Historia Elbląga w okresie napoleońskim
Mikrofilm, syg. P.1664 „a”, przekazano do Działu Mikrofilmów i Fotografii
31. Memoriał Antoniego Osuchowskiego w sprawie Mazowsza Pruskiego
Mikrofilm , kl.19 , syg. P.1664 „b”, przekazano do Działu Mikrofilmów i Fotografii
32. Prawo wyborcze w Niemczech XIX i XX wiek
Wypisy z literatury, notatki
B.d., rkp., masz., j. niem., pol., l., k.120
33. Prawo cywilne Niemiec XIX / XX wiek
Kartoteka wypisów z literatury
Pudło, k.485
34. Akta Królewskiego Tajnego Gabinetu Cywilnego z lat 1908 – 1910 w Petersburgu
Mikrofilm, syg. P 1664 „c”, przekazano do Działu Mikrofilmów i Fotografii
35. Tajny protokół paktu Ribbentrop – Mołotow z VIII.1939 roku
Mikrofilm, syg. P. 1664 „d”, przekazano do Działu Mikrofilmów i Fotografii
36. Opinie biegłych o procesie gauleitera Alberta Forstera, (A – E)
Wypisy
1947 – 1948, masz., l., k.210
37. Jw. (G – M)
Wypisy
1946 – 1948, masz., l., k.211 – 404
38. Jw. (O)
Wypisy
1947, b.d., masz., l., k.405 – 595
39. Jw. (P – S)
Wypisy
1947 – 1948, b.d., masz., l., k.596 – 737
40. Protokół z oględzin (1947) wywiadu przeprowadzonego z gauleiterem Albertem Forsterem przez naczelnego redaktora „Danzing Vorposten” z dnia 21.04.1936
Mikrofilm, syg. P 1665 „a” Przekazano do Działu Mikrofilmów i Fotografii
41. Akt oskarżenia i wyrok w procesie przeciwko Albertowi Forsterowi
Wypisy
1948, masz., l., k.218
42. Albert Forster
Wypisy z literatury
B.d., rkp., masz., druk, j. niem., pol., l., k.35

43. Materiały dotyczące procesu przeciwko Albertowi Greinserowi
Notatki, akt oskarżenia, wyrok
1946, b.d., rkp., masz., l., k.116
44. Akt oskarżenia zbrodniarzy wojennych: Ericha Gronke, Bernarda Bonitza, Josefa Windecka
1966, masz., j. niem., sz., k.82
45. Akt oskarżenia i wyrok w procesie przeciwko Richardowi Hildebrandtowi i Marksowi Henriemu
1949, masz., l., k.130
46. Akt oskarżenia i wyrok w procesie przeciwko Rudolfowi Hoessowi
1947, masz., l., k.173
47. Materiały do procesu przeciwko Erichowi Kochowi
Opinie biegłych, akt oskarżenia
1947 – 1955, masz., l., k. 142
48. Jw.
Wyrok
1950, masz., l., k.123
49. Akt oskarżenia w procesie przeciwko załodze oświęcimskiej
Brak k. 39,
1947, masz., l., k. 164
50. Wyrok w procesie przeciwko załodze oświęcimskiej,
1947, masz., l., k. 205
51. Opinie biegłych z różnych procesów m.in. Jürgena Stroopa
1947-1949, b.d., masz., l., k.79
52. Czasopisma hitlerowskie wychodzące w okresie II wojny światowej na ziemiach polskich
Wykaz
1965 - 1967, masz. (ksero), j. niem., pol., l., k. 55, mikrofilm
53. Blankiet pisma komendanta obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen na nazwisko Stanisław Malek
Mikrofilm , sygn 1665 „b”, przekazano do Działu Mikrofilmów i Fotografii
54. Wypisy z literatury na temat hitleryzmu
Kartoteka, pudło, k.330
55. Materiały na temat prasy polskiej w zaborze pruskim i w Westfalii XIX i XX w.
Notatki, wypisy: „Gazeta Ludowa” (1898), „Nadwiślanin” (1851), „Przyjaciel Ludu Łecki” (1844), „Wiarus Polski”
1898-1907, 1940-1944, b.d., rkp., masz., druk, mikrofilm- negatyw, kl. 48, l., k. 71
Mikrofilm – sygn. p. 1665 „c”, przekazano do Działu Mikrofilmów i Fotografii

56. „Nowiny o szerzeniu wiary chrześcijańskiej” (1836)
Mikrofilm sygn. p. 1665 „d”, przekazano do Działu Mikrofilmów i Fotografii
57. Bałkany XIX-XX w.,
Wypisy
rkp. , l., k. 48
58. Literatura dotycząca stosunków polsko – brytyjskich XIX i XX wieku
Kartoteka wypisów, pudło, k.785
59. Skandynawia
Wypisy źródłowe, spisy urzędników ambasad skandynawskich w Polsce i polskich w Skandynawii w I połowie XX w., chronologia wydarzeń w Skandynawii międzywojennej, zestawienie mikrofilmów o tematyce skandynawskiej i materiałów archiwalnych o tematyce skandynawskiej w zbiorach APAN, norwescy i fińscy przedstawiciele kultury, wycinki prasowe
B.d., rkp., masz., druk, l., k. 152
60. Jw.
Kartoteka wypisów z literatury, pudło, k.1017
61. Józef Trypućko *Polonica vetera upsaliensa*
Karta tytułowa
Mikrofilm, sygn. p. 1666 „a” Przekazano do Działu Mikrofilmów i Fotografii
62. Tomasz Dreszer i Andrzej Lipski – XVI w.
Wypisy z literatury
B.d., rkp. , masz., j. łac., pol., l., k. 97
63. Tomasz Dreszer oraz wydarzenia roku
Wypisy z literatury
1917, b.d., rkp., l., k. 35
64. *Najnowsza historia świata*
Konspekt i notatki
B.d., rkp., masz., l., k. 26
65. *Objawienie u nasieleniju grodnenskoj gubernii z 12.04.1907 r.; Wsiepoddanniejszyj raport z 26.07.1907 grodninskogo gubernatora F. A. Seynt*
B.d., masz., druk, j.ros., l., k.20
66. Wilkierz Ignacego Przebendowskiego z 1767 r.; Porządek Wiejski dla Prus Zachodnich z 1780 r.; Filicje Wilkierza Gibsone'a
Wypisy, fragmenty
B.d., rkp., druk, fkp., j. niem., pol., l., k. 63
67. Wypisy źródłowe XVIII-XX w.
B.d., rkp., masz., j. niem., pol., l., k. 91, zob. aneks 6

68. Materiały warsztatowe – luźne notatki
B.d., rkp., masz., j. niem., pol., l., k. 48

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACYJNO – NAUKOWEJ, DYDAKTYCZNEJ I SPOŁECZNO – POLITYCZNEJ

A. Działalność organizacyjno -naukowej

69. Białostockie Towarzystwo Naukowe i Zakład Historii Pomorza PAN
Statut Towarzystwa, program przygotowań do Zjazdu BTN w 1963 r., artykuł,
Dorobek i perspektywy rozwojowe BTN, „Zapowiedzi wydawnicze BTN”, protokół z
kontroli rachunkowości, materiały współpracy ze szwedzkim Uniwersytetem w Lund,
korespondencja wychodząca i wpływająca, wycinek prasowy, plan pracy Zakładu
Historii Pomorza PAN
1962-1978, b.d., rkp., masz., druk, j. szwedzki, pol., l., sz., k. 69
70. Komisja Historyczna Towarzystwa Polsko-Austriackiego
Regulamin organizacyjny, plany pracy, działalność wydawnicza Komitetu
Redakcyjnego TPA, obchody XX-lecia TPA
1965-1980, b.d., rkp., masz., l., k. 14
71. Polsko-Bułgarska Komisja Historyczna
Protokoły i sprawozdania z posiedzeń, korespondencja, ankieta T.C. dotyczące udziału
w konferencji
1980-1981, masz., druk, j. bułg., pol., l., k. 11

B. Działalność dydaktyczna

72. Prace doktorskie Henryka Buski, Wolfganga Deurera, Kazimiera Frydrycha
Porady i opinie
1977-1979, rkp., masz., druk, j. niem., pol., l., k.18

C. Działalność społeczno – polityczna

73. Zespół ds. Walki o Polskość Ziem Zachodnich, Północnych Komisji Historycznej ZG
ZBOWiD-4
Spisy członków, plany pracy, notatki, korespondencja,
1974-1982, rkp., masz., l., k. 31

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

74. Życiorys, bibliografia prac własnych l. 1935-1984, dokumenty dotyczące uzyskanych
stopni naukowych i zajmowanych stanowisk, sprawa oszust dr filozofii Tadeusza
Stanisława Cieślaka, utożsamiano z osobą prof. Tadeusza Wiktora Cieślaka,
1962-1978, b.d., masz., druk (w tym kserokopie), l., k. 97
75. Dokumenty T. C. z pobytu w obozie w Sachsenhausen
Mikrofilm , syg. P. 1666 „b”, przekazano do Działu Mikrofilmów i Fotografii

IV. KORESPONDENCJA

A. Wychodząca

76. Guttowa, 1965, l.1

Kleine Hans, 1956, l.1
Redakcja Historyczna Wydawnictwa MON, 1964, l.1
Korespondencja wychodząca
1956-1965, rkp., l., k.

B. Wpływająca

77. Osoby i instytucje B-W oraz autorzy nieustaleni, wizytówki, zaproszenia
Korespondencja wpływająca
1954-1981, rkp., masz., j. niem., pol., l., k. 58, zob. aneks 7

V. MATERIAŁY O TWÓRCY ZESPOŁU

78. Wspomnienia pośmiertne o T.C. i recenzje jego prac,
1960-1988, b.d., masz., druk, j. niem., pol., l., sz., k. 14, zob. aneks 8

VI. MATERIAŁY OSÓB OBCYCH

79. Prace obce, częściowo dedykowane B - P
1848, 1933-1974, b.d., druk, mikrofilm i negatyw – kl. 3, fkp., j. ang., niem., norw.,
pol., l., sz., k. 226, zob. aneks 9
80. Prace obce, częściowo dedykowane S-W i autorzy nieustaleni
1913-1974, druk, mikrofilm i negatyw kl. 15, j. ang., franc., niem., pol., ros., l., sz., k.
227-329, zob. aneks 9, przekazano do Działu Mikrofilmów i Fotografii mikrofilm –
sygn. p. 1666 „d”

ANEKS 1

J.13. Hitleryzm

1. Carl Goeldeler w Kwidzynie, 1964
2. *Hitlerowcy z Prus Wschodnich w Norwegii*, 1968
3. *Kariery dwóch pomocników gauleitera Alberta Foreстера (Wilhelm Zarske, Wolfgang Diewerge)* „Komunikaty Instytutu Bałtyckiego” 1971, z.15
4. *Na marginesie dziejów „Danziger Vorposten”* „Komunikaty Instytutu Bałtyckiego”, 1972, z.16
5. *Hitlerowska koncepcja rządów rejonu Bałto – Słowiańskiego*, 1976
6. *Ostatni Pruski burmistrz Grudziądza (Max Winkler)*, 1977
7. *Specyfikacja antyhitlerowskiego ruchu oporu wśród narodów słowiańskich* „Polskie studia slawistyczne”

ANEKS 2

J.18. 20 – lecie międzywojenne

1. *Polskie ziemie północno – zachodnie w koncepcjach politycznych z lat 1918 – 1921*, „Przegląd Zachodni” 1968, nr 5/6
2. *Brytyjskie głosy o polsko – niemieckiej deklaracji z 1934 r.* „Przegląd stosunków międzynarodowych”, 1974, nr 1
3. *Południowo europejskie koncepcje współpracy międzynarodowej z lat 1918 – 1939* „Historia i współczesność”, 1977, nr 1
4. *Koncepcja stosunków polsko – niemieckich w ujęciu Józefa Becka* „Przegląd stosunków międzynarodowych”, 1983, nr 1 – 2
5. *Północna Europa a Traktat Wersalski*

ANEKS 3

J.19. Rozwój nauki polskiej

1. *Mazurska sesja naukowa* „Życie Warszawy”, 2.10.1956
2. *Nowy rok akademicki na Ziemiach Zachodnich i Północnych* „Sygnały”, 1968, nr 2
3. *Rozwój nauki Polskiej w województwie białostockim w okresie 25 – lecia PRL* „Acta Baltico – Slavica”, 1971, supl. do t.7
4. *Stan specjalistycznych towarzystw naukowych pod opieką PAN* „Nauka Polska”, 1977, nr 6
5. *Olsztyński ośrodek niepokoju kulturalnego*
6. *Główne problemy sporne w polskiej historiografii*

ANEKS 4

J.20. Przedwojenne problemy społeczne Mazurskiej Partii Ludowej

1. *Blaski i żądze na temat pracy społecznej młodzieży*, „Kuźnica młodych”, 1935, nr 2
2. *Nie tylko odpoczywamy*, „Młody Nurt”, 1938, R. I, nr 3
3. *Mazurska Partia Ludowa* [w:] *Encyklopedia Współczesna*, 1957, nr 1
4. *Gottlieb Mellien, burmistrz toruński 1770 – 1830* „Zapiski Historyczne” 1960, t. 25
5. *Szanse i klęski rządu emigracyjnego (od nawiązania stosunków dyplomatycznych z ZSRR do ich zerwania)*
6. *Udział Skandynawów w antypruskiej ankiecie Henryka Sienkiewicza* „Komunikaty Instytutu Bałtyckiego”, 1968, z. 9
7. *Stosunki słowiańsko – skandynawskie w XIX i XX w. wybrane zagadnienia* „Problemy historii Słowian”, 1982

ANEKS 5

J.23. Recenzje prac obcych

1. *Suedostpreussen und das Rrauhgebet*, po 1954
2. Janile A., Toulénik S., *Wittgenstein's Viena*, po 1973
3. Jaśkiewicz L., *Carat i ziemstwa na przełomie XIX i XX w.*, 1982
4. Matsch E., *Geschichte des Auswige Dienste von Oesterreich*, 1983
5. Petrick F., *Das okupationsregime des Faschischisten Deutschen Imperialismus in Norwegen 1940 – 1945*, 1983

ANEKS 6

J. 67. Wypisy źródłowe XVIII – XX w.

1. *Akt fundacji Przebendowskich z dn. 20.08.1757r.*
2. *Nachrichten von dem 28 August 1830 verstobenen Oberburgermeister Ritter des Tothern Adler – Ordens und des eisern*
3. *Akta i czynności sądowe tyżące się procesu Polaków oskarżonych w roku 1847 o zbrodnię stanu. Berlin 1847 r.*
4. *Program Partii Mazurskiej, z dnia 7.08.1919 r.*
5. *Memoriał prezesa „Rejencji Bydgoskiej W. Bulowa pt. „Niemieckie życzenia i żądania odnośnie terażniejszości i przyszłości prowincji poznańskiej”*, 20.03.1919
6. *Wspomnienie W. Berkana o Wiktorze Kulerskim*, 2.05.1929 r.
7. List „Gazety Grudziądzkiej”, marzec 1936 r.
8. *Wladimir Sokolowski, Umfanf und Bedeutung der Ukrainischen Bovolkerung und Wirtschaft in Generalgouvernement* z 1943 r.
9. Odpis pisma Związku Polaków w Niemczech z roku 1946.

ANEKS 7

J.77. Osoby i instytucje B-W oraz autorzy nieustaleni, wizytówki, zaproszenia

1. Biblioteka Gdańska	1965	1.1
2. Boldt Frank	1981	1.1
3. Borowik Józef	1966	1.1
4. Chojnacki Władysław	1963	1.1
5. Czapiewski Rudolf	1977	1.1
6. Doroszevska W.	1975	1.1
7. Essman Tadeusz	1954	1.1
8. Jasiński J.	1962	1.1
9. Joachim Werner	1970	1.1
10. Kleine Hans	1954	1.1
11. Kochańska Krystyna	1969	1.1
12. Kosik Kurt	1967	1.1
13. Książnica Miejska w Toruniu	1958	1.1
14. Kwiatkowski M.	1956	1.1
15. Lemański Alfons	1962	1.1
16. Oppmanowa R.	1968	1.1
17. Państwowe Wydawnictwo Naukowe	1978	1.1
18. Pilichowski Czesław	1957 – 1968	1.2
19. Wrześniewski Wojciech	1965	1.2
20. Wydawnictwo MON	1964	1.1
21. Autorzy nierozpoznani	1957 – 1971	1.6

b. Wizytówki i zaproszenia

Wizytówka prof. Zenona Olszewskiego

Zaproszenie na otwarcie wystawy prac E. Muncha i G. Vigelanda

ANEKS 8

J.78. Wspomnienia pośmiertne o T. Cieślaku i recenzje jego prac

Wspomnienia

1. Batowski H., *„Tadeusz Cieślak (1917 – 1985) „Studia z dziejów ZSRR i Europy Środkowej”*, R.22
2. Potocki S., *Pamięci Tadeusza Cieślaka* „Komunikaty Instytutu Bałtyckiego”, 1984 /1985 z 36/37
3. Romanow A., *In memoriam – prof. dr. hab. Tadeusz Cieślak* „Rocznik Gdański”, 1988, t. 48 , z.2
4. Zdrójkowski Z., *Tadeusz Cieślak (1917 – 1985) „Zapiski Historyczne”*, 1988, t.53, z. 1 – 2
5. L. G., *Prof. dr. hab. Tadeusz Cieślak (1917 – 1985) „Wojskowy Przegląd Historyczny”*, 1986, R.31

Recenzje prac Tadeusza Cieślaka

1. Petrick F., *Zarys historii najnowszej krajów skandynawskich. Warszawa 1978* „Zeitschrift fuer Geschichtswissenschaft”, 1981, R. 29, z. 3
2. Radziszewski Z., *Dwa projekty niemieckiego kodeksu cywilnego*, B.d.
3. Trzeciakowski L., *Przeciw pruskiej przemocy – walka o ziemię XIX / XX wiek* „Rocznik Dziejów Społecznych i Gospodarczych”, 1960, t. 27

ANEKS 9

J.79. Prace obce częściowo dedykowane i recenzje jego prac. Autorzy B – P

1. Backman Pierre, *Sverige och Polen*, mf – neg., przekazano do Działu Mikrofilmów i Fotografii , syg.1666 „e”
2. Baer M. , fotokopie , fragmenty
3. Davies Norman, *Sir Maurice Stanley and the inder – allied mission to Poland*, 1920
4. J. W., *Wielka Brytania a plebiscyt cieszyński 1919 – 1920* „Sobótka”, 1972, nr 15.
Davies Norman, *The Poles in Great Britain 1914 – 1919* „The Slavonic and East European Review”
6. Dytrych Benedykt, *Echa polskie na dworze Wiktorii* „Wiadomości”, 1972, nr 1370, 2 July 1972 r.
7. Gaspart Waldemar, *Straty kościołów mniejszościowych wskutek II wojny światowej* „Rocznik Teologiczny” , 1969 , R.9 z.2
8. Gerlach Ingrid Artura Drossa , list 1976
9. Haglof Gunnar, *Britan and Sweden*, Stockholm 1966
10. Jakubczyk Witold, *Ustawa osadnicza z 1904 roku* „Zeszyty Naukowe UAM „Historia” , 1961 , z.7
11. Koranyi Karol, *Z badań nad polskimi i szwedzkimi artykułami wojskowymi XVII stulecia* „Ze studiów ku czci Stanisława Kutrzeby”, Kraków 1938
12. Kosik Kurt, *Zwischen Kaiserlich und Diktatur* „Deutsche Presseforschung”, nr 1
13. Serg B., *Das Organ fuer das Gesante Presse*, 1962
14. Libiszewska Zofia, *Misja Ogińskiego w Londynie* „Wiek XVIII. Polska i świat”, 1974
15. Marks K., Engels F., *Die Polenfrage* „Neue Rheinische Zeitung”, Frankfurt, 1848, nr 70
16. Niepokólczycka Eryka, *Umowa w Kępnie 1282*, 1982
17. „Norsk Biografisk Lexicon”, fragmenty
18. *Odra – Nysa – Biuletyn Informacyjny Stowarzyszenia Obrony Granic nad Odrą i Nysą*, 1968, nr 55
19. Piotrowski Bernard, *Podziemna prasa norweska w okresie II wojny światowej* „Zeszyty Prawoznawcze”, 1971, nr 2
20. J.w., *Propaganda III Rzeszy w Szwecji w okresie II wojny światowej* „Komunikaty Instytutu Bałtyckiego”, 1971, R. 8, z.14
21. Jw., *Środki masowego przekazu w Islandii* „Zeszyty Prawoznawcze” 1971, nr 4
22. *Polska i jej dorobek dziejowy*

J.80. Prace obce częściowo dedykowane i recenzje jego prac. Autorzy S – W i autorzy nieustaleni

23. Stójka Zielińska Katarzyna, „Karol” „Czasopismo Prawno – Historyczne”, 1979, t.31
24. Stahe Nils K., *Alfred Nobel et les prix Nobel*, Sztokholm 1960
25. Stender – Petersen A., *Stanisław Różniecki, duńsko – polski slawista* „Przegląd Współczesny”, 1924, R.3, nr 22
26. Jw., *Historii skandynawskiej slawistyki* „Scandoslavica”, 1960 , tom 6-7, mikrofilm – negatyw , klatek 15, przekazano do Działu Mikrofilmów i Fotografii syg. P.1666 „d”
27. Walker Agnes, *When Chopin came to Scotland* „Scotish Field”, 1972